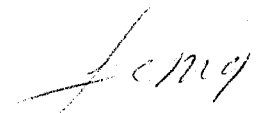

7/4380-10648

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda gerekçeleri ile birlikte yönelttiğim sorularımın Adalet Bakanı Sayın Prof. Dr. Hikmet Sami Türk tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim. 25.05.2001

Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT
DSP Aydın Milletvekili

Sorularım

Sayın Bakanım, yaklaşık onbir ay önce TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yayımlanan soruşturma, kovuşturma, yargılama, ceza ve infazı ile ilgili 10 adet Rapora ait Bakanlığınızın değerlendirmelerine ve gereği olarak yapılan uygulamalara ilişkin bilgi edinmek amacıyla 23.02.2001 tarihinde Bakanlığınıza yazılı sorularımı yönetmiştim. Makul bir süre geçmesine karşın yanıt alamamam üzerine 21.03.2001 tarihindeki yazım ile sorularımı tekrar iletmıştim. Aynı amaçla İçişleri Bakanlığına ve İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığına yönelttiğim soruların yanıtlanmış olmasına karşın Partimin bir Bakanının hiçbir gerekçe göstermeden, üstelik bu konuda kamuoyunun da bilgilenmek istediği gerçeği ortada dururken sorularıma yanıt vermemesi ve yanıt alabilmek amacıyla TBMM Başkanlığının aracılığını başvurma durumunda bırakılmış olmamdan dolayı son derece üzüldüğümü ve bu durumu düşündürücü bulduğumu bilmenizi isterim.

Bakanlığınızın Komisyon Raporlarıyla ilgili kamuoyuna yansımış bir çalışmasından şahsen haberdar değilim. Komisyon çalışmalarımızın adli soruşturma olmamasına karşın bu konuda, ilgili savcılarımızın Komisyonumuzdan tutuklu ve hükümlülerin yalnızca açık kimliklerini istemekle yetinmişlerdir. Açık kimlikler ise Komisyon Heyetlerimizin tutuklu ve hükümlülere verdikleri sözlerin gereği olarak savcılıklara gönderilmemiştir.

Buna karşılık açık kimlikleri ile Komisyonumuza başvurarak gördükleri muamele sorunları hakkında Komisyonumuz aracılığında suç duyurusunda bulunmak isteyenlerin başvuruları ilgili savcılıklara iletilmiştir. Bine yakın

başvuruya savcılıklarımızın verdikleri yanıtların büyük çoğunluğunu, süre aşımına uğrama ya da takipsizlik kararları oluşturmuştur. Maalesef çok azı için soruşturma açılmış olup, 2000 yılı itibariyle sonuçlanan ise hiç yoktur. Oysa Komisyonumuz, Parlamantonun denetim yetkisi kullanarak en doğru bilgilere ulaşabilmek ve konuları çok yönlü değerlendirebilmek üzere çalışmalarını alanda yürütmüş ve her partiye mensup milletvekillerinin katılımı ile bizzat yerinde gözlemlerde bulunmuştur. Çalışmada amaçlanan adli sonuç elde etmekten çok, sisteme yönelik iyileştirme sağlanması olmuştur. Bunda da başarı elde edildiği kamuoyunun olumlu tepkisi ile ortaya çıkmıştır.

Böyle bir çalışmanın Bakanlığınızca da değerlendirilmiş olduğunu umuyorum.

Haziran 2000 tarihinde yayımlanan “Soruşturma Kovuşturma Yargılama Ceza ve İnfazı Batman Raporu 1998 ve 2000” ile ilgili sorularım:

1. Bu Raporun Bakanlığınızca herhangi bir değerlendirmesi yapıldı mı? Eğer yapıldı ise değerlendirme yazılı hale getirildi mi? Gereği için hangi işlemler yapıldı? Yapılmadı ise neden gerek duyulmadı?
2. Faili meçhul cinayetlerin (özellikle siyasi) en yoğun olarak yaşandığı ilimiz Batman’dır. Raporun yayımlandığı tarihe kadar meydana gelen faili meçhul cinayet sayısı (adli ve siyasi) ne kadardır, Rapordan sonra kaç faili meçhul cinayet olmuştur ve bunların kaçının faili yakalanmıştır?
3. Raporda Emniyet Müdürlüğü binasının, polislin teknik çalışma olanaklarının, sorgu personelinin eğitiminin ve adli tıp çalışmalarının yetersiz olduğu saptanmıştır. Yapılmakta olan yeni Emniyet Müdürlüğü binasının alt katında ise koşulları uygun olmayan çok sayıda gözaltı hücreleri bulunuyordu. Bu yetersizlikleri ve olumsuzlukları giderici hangi somut önlemler alındı?
4. Rapor, soruşturma ve kovuşturma aşamasında yer, zaman ve kişi tanımlamaları ile yaygın işkence uygulamalarına değinmiştir. Bunun gereği olarak idari ve adli yönden herhangi bir çalışma yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
5. Raporda soruşturma ve kovuşturma aşamasında savcıların yetkilerini tam olarak kullanmadıkları, hatta Bakanlıkça gönderilen ve denetime vurgu yapan genelgelere karşın kullanamadıkları ortaya konulmuştur. Savcılarının inisiyatif kullanmaları yönünde herhangi bir talimatınız oldu mu? Olmadı ise neden gerek görülmedi?

6. Raporda soruşturma ve kovuşturma aşamasında, doktor muayenesi sırasında sorgulanan kişilerin yanında güvenlik görevlilerin de bulunduklarına değinilmiştir. Raporu dikkate alarak doktor muayenesinde güvenlik görevlilerinin bulunmaması yönünde somut bir girişiminiz ve denetiminiz, örneğin yazılı bir talimatınız ve aldığınız bir yanıt oldu mu? Olmadı ise neden gerek duyulmadı?
7. Raporda, Batman'da açık arazide, güvenlik birimlerine ait yerlerin dışında sorgulama yapıldığı yönündeki iddialar tarih ve kişi tanımlamalarıyla anlatılmıştır. Bu, iddiası bile ciddi olan konu hakkında herhangi bir araştırma yapıldı mı? Yapıldı ise ulaşılan sonuçlar nelerdir? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
8. Savunma hakkının sorgu aşamasında yeterince kullanılamaması ile ilgili olarak Raporda saptanan sorunların ortadan kaldırılması yönünde somut girişimlerde bulunuldu mu?
9. Tutuklulara, duruşmalara götürülüp getirilmeleri, mahkumlara ise sevkleri sırasında kötü muamele ve hatta işkence yapıldığına ilişkin Raporda yer alan iddialar araştırıldı mı? Araştırma yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
10. Özellikle organize suçlarla mücadelede söz konusu olan "gizli görevli" kullanılması ile ilgili şikayet ve iddialara yönelik herhangi bir araştırma yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
11. Batman Cezaevi'nde tutukluluk süreleri terör suçlularında altı, adli suçlularda üç yıla kadar çıkmaktadır. Ceza adaletinin ve yargıya olan güvenin sağlanması açısından bu son derece önemli sorun karşısında somut ne gibi önlemler alınmıştır?
12. Batman Cezaevi'nde eksikliği saptanmış olan ve acil karşılanması gereken doktor, öğretmen ve sosyal çalışmacı sorununun çözümüne yönelik hangi girişimler söz konusu oldu? Nasıl bir sonuç alındı? Çözüm için yeterli oldu mu?
13. Batman Cezaevi'nde onsekiz yaşından küçük tutuklu ve hükümlü çocukları koruyucu önlemlerin alınmadığı saptanmıştı. Bu yönde sonuç alıcı bir çalışma, özellikle af sonrası yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
14. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyeti ile görüşme yapan mahkumların daha sonra sürgüne gönderildikleri konusunda Raporda yer alan, tekrarlanan ve ciddi olan iddialar araştırıldı mı? Yapılan ve sonuçlanan idari ve adli soruşturma var mı?
15. Cezaevlerinde genelgelerin farklı uygulandığı yönünde yetkililer tarafından da kabul edilen şikayetler konusunda, somut girişiminiz oldu mu? Olmadı ise neden gerek görülmedi?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan "Soruşturma Kovuşturma Yargılama Ceza ve İnfazı Tunceli Raporu 1998 ve 2000" ile ilgili sorularım:

1. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetinin gözlemi olarak Raporda yer alan yakalama ve gözaltına alma ile ilgili olarak görevli memura hakaret ve icrai rezalet suçlarının Tunceli ilindeki dikkat çekici yaygınlığı konusunda herhangi bir araştırma yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
2. Doktor raporlarının her türlü baskılardan arınmış bir biçimde düzenlenmesi yönünde somut ve yazılı talimatınız oldu mu? Olmadı ise neden gerek görülmedi?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan “Soruşturma ve Kovuşturma İstanbul Raporu 2000” ile ilgili sorularım:

1. İstanbul’da fiziki koşulları kötü, standartlardan uzak olan karakolların, özellikle de çok daha kötü koşullarda bulunan nezarethanelerinin düzeltilmesi için somut ne gibi önlemler alındı? Alınmadı ise neden gerek görülmedi?
2. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetlerinin Raporda da yer alan karakollarda kötü muamele ve işkencenin yaygın olarak uygulandığına ait saptamaları ve görüşleri söz konusudur. Bu konuda iyileştirmeye yönelik ne tür önlemler alındı, hangi idari ve adli işlemler yapıldı? Bir önlem alınmadı ve işlem yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
3. Gaziosmanpaşa Küçükköy Karakolu’nda bulunan ve Komisyonumuz tarafından ilgili savcılığa gönderilmek üzere teslim edilen, basında da geniş biçimde yer alan “Filistin askısı” konusunda, mağduru yoktur denilerek herhangi bir işlem yapılmadığını yine basından öğrenmiş bulunuyorum. Haberlerin doğruluk derecesi nedir? Adli soruşturmada herhangi bir engel söz konusu mudur? Bu son derece önemli sorun ile ilgili olarak herhangi bir idari soruşturma yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
4. Karakollarda TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetlerince yapılan incelemeler sırasında saptanan eksikliklerin giderilmesi yönünde somut girişimleriniz oldu mu? Bunlar nelerdir? Olmadı ise neden gerek görülmedi?
5. Denetimler konusunda savcılarımızın yeterince duyarlı davranmadıkları saptanmıştı. Bu eksikliklerin giderilmesi yönünde ne gibi önlemler alındı? Yazılı bir talimat söz konusu oldu mu? Bunlar yapılmadı ise neden gerek duyulmadı?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan “Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi Raporu 1998 ve 2000” ile ilgili sorularım:

1. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetlerinin tutukevinin bir cezaevi olmadığı, ancak koşulların cezaevlerinden bile daha ağır olduğu

yönündeki saptamaları ile ilgili olarak hangi önlemler alındı? Alınmadı ise neden gerek görülmedi?

2. Çocuk tutuklulara yönelik kötü muamele ve işkence iddiaları ile ilgili olarak başlatılmış idari ve adli soruşturmanın sonuçları ne olmuştur?
3. Eğitim çağındaki çocukların tutukluluk sürelerinin uzamasının eğitimlerini aksatması yanında, farklı suçları işleme yönünde yeni bilgiler elde ettiklerine ilişkin saptamalar karşısında hangi somut önlemler alınmıştır? Alınmadı ise neden gerek görülmedi?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan “Elazığ Çocuk İslahevi Raporu 1998 ve 2000” ile ilgili sorularım:

1. İslahevinde bulunan çocuklara soruşturma ve kovuşturma aşamasında kötü muamele ve işkence yapıldığı yönünde TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda oluşan kanaatin yayımlanan Raporda yer almasından sonra hangi işlemler yapıldı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
2. Soruşturma ve kovuşturma aşamasında ek suç yüklenip dosyaların kapatılmak istendiği yaygın iddiaları araştırıldı mı? Araştırılmadı ise neden gerek görülmedi?
3. Sorgu aşamasında doktor raporlarının ya sorgudan önce ya da güvenlik güçlerinin yanında alındığı yönündeki iddiaları araştırdınız mı? Araştırılmadı ise neden gerek görülmedi?
4. Savunma hakkının tam olarak kullanılamadığı yönündeki saptamalarla ilgi herhangi bir araştırma yaptırınız mı? Yaptırılmadı ise neden gerek görülmedi?
5. Raporda yer alan “İslahevinin çocuk psikolojisine, adölesan dönemine ait destek ve eğitim, aynı zamanda da esenlendirme sağlayacak yapıda olmadığı; İslahevinin personel, teknik, bilgi ve program olarak iyi hazırlanmış olmadığı” tespitleri dikkate alınarak herhangi bir iyileştirme çalışması yapıldı mı? Yapılmadı ise bunun nedenleri nelerdir?
6. Raporda yer alan ve eleştirilen “İslahevlerinin kuruluş amaçlarının cezaevlerinden farklı olması nedeni ile uyum ve disiplin suçu işleyenlerin cezaevlerine gönderilmekle tehdit edilmesi ve uygulamaya konulması...” biçiminde ortaya konulan görüşleri siz nasıl değerlendiriyorsunuz? Eğer onaylamadı iseniz herhangi bir önlem aldınız mı? Alınmadı ise neden gerek görülmedi?
7. Raporun yayımı tarihinden sonra İslahevlerine ve özellikle Elazığ İslahevine yönelik ne gibi düzeltme önlemleri aldınız? Alınmadı ise bunun nedenleri nelerdir?
8. 1998’de meydana gelen isyanla ilgi başlatılan idari soruşturmanın sonuçlanmasına karşın adli takibat raporun yayımı tarihinde sonuçlanmamıştı. Aradan geçen sürede sonuçlandı mı? Sonuçlandı ise hangi kararlar söz konusu oldu?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan “Soruşturma Kovuşturma Yargılama Ceza ve İnfazı Şanlıurfa Raporu 1998 ve 2000” ile ilgili sorularım:

1. Rapor, soruşturma ve kovuşturma aşamasında yaygın işkence uygulamalarından söz etmiştir. Bunun gereği olarak idari ve adli yönden herhangi bir çalışma yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
2. Emniyet Müdürlüğü birimleri ile karakollarda yapılan denetimlerde nezarethane defterlerinin düzensiz tutulduğu, sorgu yerlerinin standartlara uymadığı saptanmıştı. Bu durumun düzeltilmesi için somut girişimleriniz oldu mu? Olmadı ise neden gerek duyulmadı?
3. Adli tıp hizmetlerinin saptanan yetersizliğini gidermeye yönelik somut bir önlem aldınız mı? Alınmadı ise neden gerek görülmedi?
4. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetinin 28.03.1998 tarihinde Şanlıurfa Cezaevi’ne yaptığı ziyaret sırasında Suphi Dildaş adlı tutukluya, emniyet görevlilerince işkence yapıldığı saptanmış ve Heyet tarafından Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulunulmuştur. “Suç duyurusunu dikkate alan Başsavcılık, soruşturmasını sürdürmüş, 04.05.1998 ve 28.05.1998 tarihli iki iddianame ile sağlam raporu veren doktor ve işkence yaptığı iddia edilen emniyet mensupları hakkında adli görevi ihmal ve işkence yapma suçlarıyla kamu davası açılmıştır. Şanlıurfa 1 inci Ağır Ceza Mahkemesi’nde E: 1998/81 ve E:1998/1365 numaralarıyla görülen bu davalar sonucunda yargılanan sanık polisler ve sağlam raporu veren doktor, haklarındaki iddialara ilişkin inandırıcı ve yeterli delil elde edilemediğinden beraat etmiştir.”

Raporda konuya ilişkin önemli saptamalar yer almıştır. Bunlar;

- “Savcı, kendilerine gelen işkence ihbarlarını önemser görünmekle birlikte, gerekli araştırma ve soruşturmayı yeterince yapmamıştır.”
- “Hukuki yardımdan yoksun bulunan mağdur, yargılama esnasında bilgi eksikliği nedeniyle yaptığı bazı hatalar ile en temel haklardan mahrum kalmıştır. (Mağdur S.D. davaya müdahale talebinde bulunmadığı için kararı temyiz edememiştir.)
- “TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu Heyetinin bu rapor içeriği ile de kamuya mal edilmiş olan resmi tutanaklarındaki bilgiler ışığında olayın delillendirilmesi ve bu konuyla ilgili ‘YAPILAN HUKUKA AYKIRILIĞIN TESPİTİ’ gereklidir. Bu durum, insan hakları kavramının ülkemizde yerleşmesi açısından büyük önem arz etmektedir.”

Bu saptamalar daha sonra kamuoyunda pek çok kez açıkça dile getirilmiştir.

Bakanlığınız bu sorunla ilgili somut hangi girişimlerde bulunmuştur? Bulunmadı ise neden gerek görülmedi?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan “Soruşturma Kovuşturma Yargılama Ceza ve İnfazı Elazığ Raporu 1998 ve 2000” ile ilgili sorularım:

1. Tutuklu ve hükümlülerin cezaevine girmeden önce soruşturma ve kovuşturma aşamasında kötü muamele ve işkence gördükleri iddiaları karşısında idari ve adli soruşturma yapıldı mı? Hangi önlemler alındı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
2. Yalnız Elazığ’da değil, hemen her yerde büyük şikayet konusu olan ve delillere dayalı olmaktan çok ifadeye dayalı sorgulama yapılmasından kaynaklanan “ek suç yükleme” yönündeki iddialar konusunda herhangi bir işlem yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
3. Adli tıp raporlarına yönelik yaygın şikayetler konusunda bir işlem yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
4. Soruşturma ve kovuşturma aşamasında, doktor muayenesi sırasında, muayenenin sağlıklı yapılabilmesi için, sorgulanan kişilerin yanında güvenlik görevlilerin bulunmaması yönünde yazılı bir talimatınız oldu mu? Olmadı ise neden gerek duyulmadı?
5. Sorgu aşamasında savunma hakkının kullanılması ile ilgili saptanan sıkıntıların aşılması yönünde ne gibi somut girişimlerde bulundunuz?
6. Cezaevi personeli ve dış güvenlik elemanlarının keyfi tutumlarına yönelik iddialarla ilgili bir işlem yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?
7. Elazığ E Tipi Cezaevi koşullarının iyileştirilmesi yönünde hangi somut önlemleri aldınız? Müşahade hücreleri ile ilgili yeni bir düzenleme yapıldı mı? Yapılmadı ise neden gerek görülmedi?

Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan “Soruşturma Kovuşturma Yargılama Ceza ve İnfazı Erzincan Raporu 1998 ve 2000” ile ilgili sorularım:

1. Cezaevlerinde yapılan görüşmelerde tutuklu ve hükümlülerin çok yaygın olarak işkence gördükleri iddialarına yer veren raporla ilgili herhangi bir işlem yaptınız mı? Yapılmadı ise bunun nedenleri nelerdir?
2. Eski ve yeni emniyet müdürlükleri binalarında kötü muamele ve işkence yapılan mekan tarifleri ve aletlerin gözlemlerle uyduğu, bu uygulamaların halen devam ettiği yönünde kanaatin olduğu raporda yer almıştır. Bu konu ile ilgili herhangi bir işlem yapıldı mı? Yapılmadı ise bunun nedenleri nelerdir?
3. Raporda yer alan “Suç oranının az, organize suç ve terör suçlarının hemen hiç olmadığı, kısmen adli suçların görüldüğü Erzincan’da, kötü muamele ve işkence olaylarına ilişkin iddialar ile bu denli karşılaşılmış olması son derece ilginçtir.” biçimindeki saptamanın emniyet görevlilerinin bu suçların yaygın olarak işlendiği yerlerde görev yaptıkları dönemden elde ettikleri kötü alışkanlıklara bağlı olabileceği iddialarını araştırdınız mı?